

PANTAILA TXIKIAN

Gaizka Izagirre Brosa

Bakarrizketak pantaila txikian: bai ala ez?

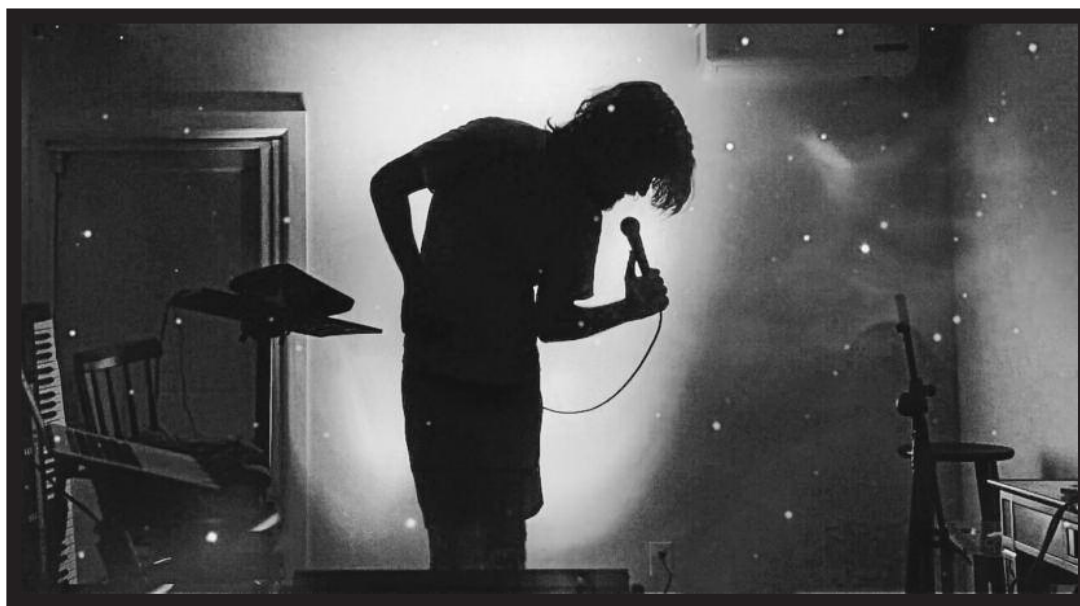
Stand-up-a, monologoa edo bakarrizketa pertsona bakar batek eginiko hizketa luzea da, orotariko gaien inguruan bere pentsamenduak jaurtitzen dituen, umorea eta gizarte kritika uztartuz normalean. Formatu honen funtsa eta oinarria zuzenekoak izaten dira eta batez ere bertan egoten den publikoa, noski. Azkenaldian ordea, plataforma digital ugaritan zuzeneko saio hauek zintzilikatu dituzte geure etxeko sofatik eta pantaila txikiaren bidez ikusteko. ETB-ko «barre Libre» saioa emanaldiak esaterako, asko zabaltzen ari dira geure artean, eta aurrekoaren ezaugarri berdinak partekatzen ditu: zuzeneko publikorik eza. Zentzurik ba ote du zuzenekoaren beharra eta publikoaren presentzia ezinbestekotzat duen formatu hau telebistaren bitartez igortzea? Netflixen ikusi dudak azken harribitxia irentsi ostean, nire erantzuna argia da.

Bo Burnham: Inside

NETFLIX

Covid-19aren pandemiaren etorrerak, eta bereziki konfinamenduak, sortzaile asko ohiturak aldatzera ez ezik, beren lana berrasmatzera bultzatu ditu. Hori da 30 urteko Bo Burnham umoregile, musikari, aktore eta zinemagile estatubatuarrek ikus-entzunezko sailkaezin baina zoragarri honekin egin duena.

Dena den, “Bo Burnham: Inside” izeneko lana konfinamenduan jaio den ikus-entzunezko onena zergatik den azaldu aurretik, Bo Burnham nor den azaldu behar dut. 2006an, Burnhamek bi abesti grabatu zituen bere kabuz eta YouTubean zintzilikatu zituen familiarekin partekatzeke. Berehala egin ziren ezagun eta biralizatzen hasi ziren. Ikustaldi kopurua igo ahala, eta jarraitzaileak lortu, bakarka, gitarra edo piano digitalaren laguntzaz, Burnhamek “komedia musikal pubeszentea” izeneko abestiak eta bideoak kaleratzen jarraitu zuen.

“The Boston Globe” egunkariaren hitzetan, «aldi berean osasuntsu eta aztoratzaile, intimoa, erokeria moduko batean nabigatzen duena», Burnhamek supremazismo zuriari, ezintasunei, Helen Kellerren homosexualitateari eta gai askori buruzko abestiak idatzi eta kaleratu zituen. Bideo guztiak etxean egin zituen. Burnhamen emanaldiek arraza, generoa, giza sexualitatea, sexua eta erlijioa bezalako gaiak jorratzen dituzte. YouTubeko lehen izarretakotzat har daiteke, beraz.

Arrakasta horri esker, 2008an Londresen, Comedy Central-eko The World Stands Up taldearen emanaldi batean parte hartu zuen eta lau disko-ko kontratu bat sinatu zuen Comedy Central Records-ekin. Hortik antzokietako biren mundura jauzi egin zuen, tele-sailetara (“Zach Stone Is Gonna Be Famous” sortu zuen) eta baita zinemara ere (“Eight Grade” zuzendu du adibidez). Bere ideiak hain dira harrigarriak eta originalak, Chris Rock edo Jerrod Carmichael bezalako artistek kontratatu zutela bere stand-up showak zuzentzeko. Bere komedia estilo bereziak letra sarkastikoz betetako abestiekin uztartuz, eta teknikoki guztia muturreraino zuzentzeko gaitasuna eta talentua duela erakutsiz, figura berdingabe bat bilakatu duten arte.

Tira, umoregile hau apur bat hobeto ezagutu ostean, murgil gaitzen Netflixerako estreinatu berri duen “Inside” saio berezi-sailkaezin honetan. Arrazoi du saioaren hasieran, «ongi etorri, dena delako honetara» dioenean, ordu eta erdiko metrajearen ondoren, benetan zaila delako genero batekin etiketatzea, baita dizi-

plina batekin ere; Stand-up komediaren kutsua duen performance abangoardista? Bideo-klip sorta zirikatzailea? Itxialdian egindako ikus-entzunezko sailkaezina? Argi daukadan gauza bakarra da harribitxi bat dela, hasieran esan dudan moduan konfinamenduan jaio den obrarik pertsonalena, bereziena eta ziu-rrerik onena.

Ikus-entzunezko saiakera bat da, hondoa jo dugunean umoreak jotzen duen (jokatu duen eta jokatu duen) rolari buruzkoa, komediak beti dramarekin izango duen harreman delikatuari buruzkoa, eta barreak beti negarrarekin izango duena.

BARREGARRIA ETA ITOGARRIA

Itxialdiari buruzko hausnarke-ta bat da, barregarria eta itogarria aldi berean. Burnham gazte zuri, hetero eta pribilegiatuaren lekuan kokatzen da, autoparodiatzeko, zuzentasun politikoaren, sare sozia- len ez tandaren eta batez ere une oro eta etengabe iritzia emateko tentazioaren garaian (Jeff Bezosen aholkuei iseka egiten dien, sexting-a, sare sozialak, lan esplotazioa, paranoia, bakardadeak sortzen dituen miseriak, trauma- mak edo lagunen seme-ala- bak sartzen ditu hasieratik jokoan). Netflixeko ikuskizun honetan oso presente dago hasieratik erabateko bakarda- dean 30 urte betetzen dituen gizon baten osasun mentala- ren haustura, «mundua amaitzen den bitartean». Era berean, fobia eta izu une horiek, kantu burutsuetan islatzen saiatzen da, ekoizpenak irau- ten dituen ia 90 minutuetan ikuskizunaren maila inoiz jaisten ez dutenak. Hain arra- kastatsua izan da sortu duen

gaitasuna duen argiarekin jo- lasteko eta sekuentzia desber- dinak sortzeko. Musika eta le- trak ere bikaintasun maila nabarmenekoak dira eta, nola ez, gela horren erabilera izu- garria iruditu zait.

Stand-up komedia gustuko izan ala ez, eta nahiz eta for- matua bera deigarria ez irudi- tu, biziki gomendatzen dizut harribitxi honi aukera bat ematea. Garai tristenetan di- bertigarria izaten saiatzeari buruzko obra indartsu bat de- lako, intimoa, sarkastikoa, au- sarta eta batez ere oso zintzoa.

FORMATUAREN ZENTZUAZ

Sarreran jaurti dudan galdera erantzuten amaitu nahiko nu- ke gaurko testua; ea zentzurik ba ote duen formatu honek telebistan, alegia. Gomendatu dizuedan lan bereziaren tan- kerakoak badira nire erantzu- na argia da: bai, noski. Espre- suki era honetan kontsumitzeko sortua izan delako eta horretako beha- rrezkoa diren erreminta guz- tiak ezin hobeto zukutu dituz- telako. Bakarriketa tradizio- nalaren kutsua duten lanekin al- diz, zalantza ugari pizten dira nire barnean.

Egia da AEBetako edo nazio- arteko emanaldiak ikusi nahi baditugu adibidez, irtenbide- rik errazena, erosoena eta ba- tez ere merkeena hauxe dela. Baina zeure etxetik gertu ho- rrelako zuzeneko batez goza- tzeko aukera baduzu, utzi te- lebista alde batera eta joan zaitetz bi aldiz pentsatu gabe. “Gaztezulo” aldizkarirako Jon Plazaolari egindako elkarriz- ketan esan zidan moduan, «bakarrizketak telebistan ez zaizkit inoiz gustatu, nire us- tez bakarrizketen tokiak ta- bernak, kafe antzokiak edo gaztetxeak dira».

abesti zerrenda, laster disko bat aterako dela. Spotify-n ere entzungai dauzkazue abes- tiak. Ia hiru milioi entzunaldi lortu dituzte.

Mezu zorrotz, probokatzailer- eta zirikatzaile horien artean eta ia guztia berak bakarrik sortu duen arren, oso deiga- rria iruditu zait lanak duen taxuketa tekniko. Argien erabilera, adibidez, bikaina da, harrigarria da hain ele- mentu gutxirekin zer-nolako